

Yhteistä työtä Oulussa – Kela ja Oulun kaupunki

*Arja Heikkinen, sosiaalijohtaja Oulun
kaupunki*

*Sari Kenttä, ratkaisukeskuksen päällikkö,
Kela*

10.3.2020

OULU

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

Kela ^R

Tilannekuva:

- *Pohjois-Pohjanmaan alueella 17–24-vuotiaasta vastaavan ikäisestä väestöstä koulutuksen ulkopuolelle jää 6,8 % ja 18–24-vuotiaasta työvoimasta nuorisotyöttömien osuus on 10,1 % (kasvu 1,4 %).*
- *Perustoimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien nuorten 18–24-vuotiaiden osuus on edelleen lisääntyvä.* 18-24-vuotiaista pienituloisista kaksi kolmesta on opiskelijoita, joten pienituloisuus on usein väliaikaista.
- *Nuorten, 18–24 -vuotiaiden pienituloisuusaste (tulot alle 60 % väestön mediaanitulosta) vastaavan ikäisestä väestöstä on 29,7 %, (kasvu 7,1%).* Nuoret ovat jääneet jälkeen yleisestä tulokehityksestä. Pienituloisuusraja oli yhden hengen taloudella 14 300 euroa vuodessa eli 1 190 euroa kuukaudessa vuonna 2014. Tuloilla tarkoitetaan verojen jälkeisiä rahatuloja, jotka koostuvat työ- ja omaisuustuloista ja tulonsiirroista. **Suomessa pienituloisia on eniten nuorten ikäryhmässä ja heidän tulonsa myös ovat kauimpana köyhyysrajasta, myös Yksin asuvissa henkilöissä on paljon pienituloisia.**
- **Nuorista noin 20%:lla on eniten palvelujen tarvetta;** syrjäytyminen, mt- ja päihdeongelmat, työttömyys, kouluttamattomuus, maahanmuuttajat, alueelliset erot (kaupunki/syrjäseutu).
- **Alle 40-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeiden saajien määrä kasvaa lähes 10% vuosittain.** Määrä on pienentynyt 40-vuotta täyttäneiden osalta. **Eniten on kasvanut 20-24-vuotiaiden eläkeläisten määrä.** Miesten osuus on 55%. Eläkettä saadaan 60% mielenterveyden tai käyttäytymisen häiriöiden perusteella.
- **Alle 40-vuotiaista 80% saa eläkettä mielenterveyden tai käyttäytymisen häiriöiden perusteella.** *Nuorena psyykkisesti sairastuneen sekä pätkätöitä tehneiden henkilöiden eläkkeet ovat pienet ns. takuueläke.*

- **Matala sosiaalinen asema aiheuttaa suuremman terveysriskin kuin lihavuus tai runsas alkoholinkäyttö**
- **Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien nuorten 18-24-vuotiaiden osuus kasvaa vuosittain.**

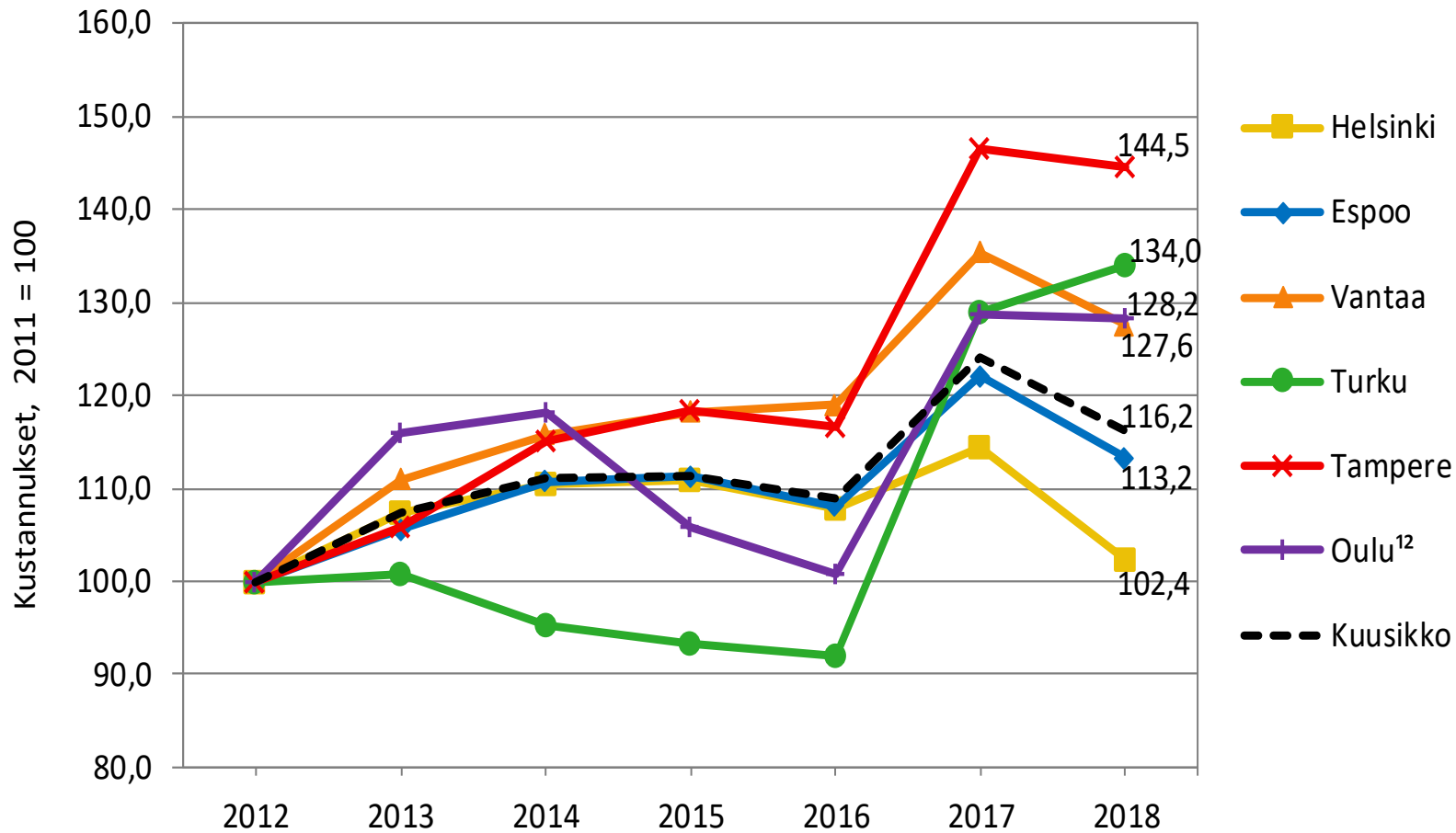
Oulun tilannekuvaa

- Perustoimeentulotukea saaneista kotitalouksista 73,3 % oli yksin asuvia, joista enemmistö oli miehiä.
- Yksin asuvien miesten osuus oli Oulussa 47,0 %, yksinasuvien naisten osuus oli 29,5 %, lapsettomien pariskuntien osuus oli 5,9 %, lapsiperheiden osuus oli 6,3 % ja yksinhuoltajien osuus oli 11,2 %.
- Pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea saaneiden osuus oli suurin pääkaupunkiseudulla ja pienin Oulussa. Oulussa alle 25-vuotiaiden osuus oli suurin.
- Perustoimeentulotuen saajista uusien tuensaajien osuus vaihteli Vantaan 27,8 prosentista Oulun 37,0 prosenttiin.
- Nuorten alle 25-vuotiaiden perustoimeentulotuen saajien joukossa tulottomien ja vain verottomien tulonsaajien osuus on huomattavasti suurempi kuin koko asiakaskunnassa.
- Kuutoskaupungeissa 48,1 % alle 25-vuotiaista tuensaajista oli tulottomia ja vain verottomia tuloja saavia. Osuus vaihteli Oulun 43,3 %:sta Helsingin 52,6%:iin.
- Kuutoskaupungeissa 51,9 % 25-vuotiaista perustoimeentulotuen saajista sai veronalaisia tuloja. Osuus oli suurin Oulussa (56,7 %) ja pienin Helsingissä (47,4 %). Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kunnat rahoittavat itse.
- Yksinasumiseen yhdistyy hyvin monisyisiä, sosiaalista syrjäytymiseen, terveydentilaan ja toimeentuloon liittyviä ongelmia. Yksinasuvat asuvat keskimäärin muita useammin sisemmällä kaupunkialueella. Kaupunkien sisällä yksinasuvat asuvat keskimäärin useammin hyvin saavutettavilla sijainneilla, joissa on hyvä palvelutarjonta (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 66/2018).

- Pitkään jatkunut työttömyys lisää tarvetta sosiaalityölle, erityisesti kysyntää taloudellisille auttamistoimille ja toimeentulotuelle.
- Työttömillä aikuissosiaalityön asiakkailla on erilaisia työllistymisen esteitä, kuten puutteellinen ammatillinen osaaminen, heikko työkokemus tai koulutus, riittämättömät työnhakutaidot.
- Osalla aktiivisen työnhaun estävät edellisten lisäksi päihde- ja mielenterveysongelmat.
- Työnjako kuntien ja valtion välillä työttömyyden hoidossa on viime vuosina siirtynyt yhä enemmän siihen suuntaan, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ja vaikeimmin työllistyvät henkilöt ohjautuvat kunnan työllistämispalveluihin.
- Vaikeasti työllistyvät työttömät ovatkin yksi keskeinen aikuissosiaalityön asiakasryhmä kaikissa kuutoskaupungeissa.

- Työttömyysaste Oulussa on 11,8 % (1/2020)

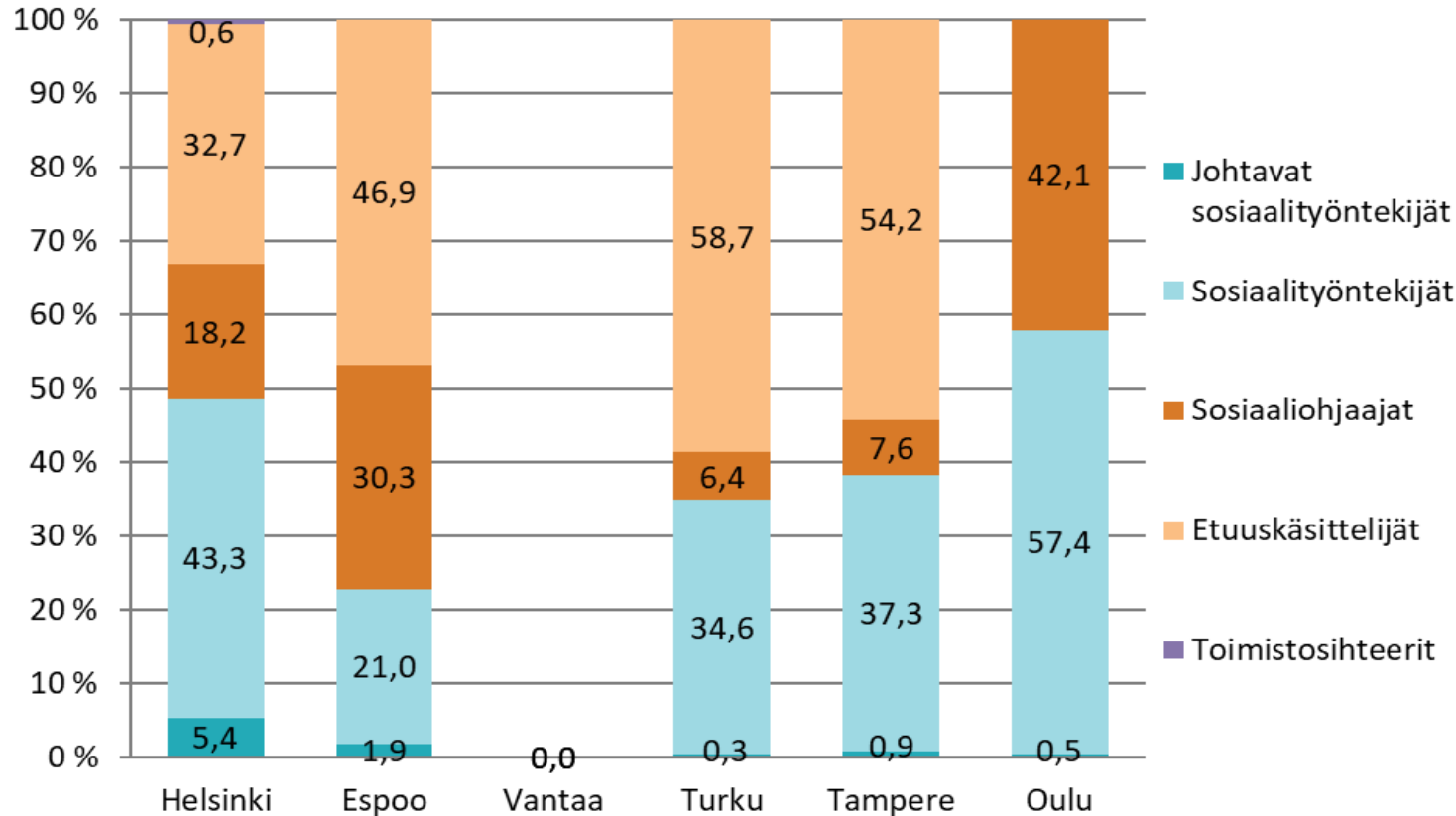
Toimeentulotuen kustannukset vuosina 2012 - 2018, vuosi 2012 =1 (korotettuna vuoden 2018 arvoon, ilman pakolaisia, paluumuuttajia ja turvapaikanhakijoita)

¹ Oulussa kuntaliitos 1.1.2013 (Oulu, Haukipudas, Kiiminki, Oulunsalo ja Yli-Ii).

² Oulussa kustannukset ennen vuotta 2015 sisältävät lastensuojelun avohuollon tukitoimena maksetun taloudellisen tuen.

Kunnissa tehty toimeentulotuen päätökset tekijän mukaan 1.4.-31.12.2018

- Täydentävän toimeentulotuen avulla voidaan ottaa huomioon hakijan erityiset tarpeet ja olosuhteet.
- Oulussa toimeentulotuki on palvelu asiakasprosessissa, ei pelkästään
- laskennallinen päätös.

¹Vantaalta ei ole saatavissa toimeentulotukipäätöstietoja tekijän mukaan.

Viranomaisyhteistyöstä asiakasprosessissa tehtävään yhteistyöhön

Erityisenä kohderyhmänä

- alle 25-vuotiaat tulottomat nuoret
- senioriasiakkaat

Mikrolaboratorio yhdessä tekemisen arviointiin

- Yhteisiä mikrolaboratoriopäiviä pidetty asiakkaan suostumuksella.
- Tehtiin asiakasprofilointi, joka perustui huoliseulaan:
 - Asiakkaan opiskelut olivat keskeytyneet useasti
 - Työnhaku ei ollut voimassa
 - Ei osallistumista TE-hallinnon aktivointitoimenpiteisiin,
 - Ei TYP:in tarjoamiin palveluihin
 - Eikä asiakas käy kunnan sosiaalipalveluissa aktivointisuunnitelman teossa varatuilla ajoilla kehotuksista huolimatta.
 - Hakemuksista saattaa näkyä sosiaalisia ongelmia; päihteiden käyttöä, velkaantumista (pikavippejä) tai peliriippuvuus.
 - Kelan toimeentulotukikäsittelyssä joudutaan arvioimaan perusosan alentaminen.
- Tarkasteltiin asiakkaan suunnitelmia ja tietoja:
 - Mitä tietoja asiakkaasta oli eri viranomaisilla.
 - Kuka viranomainen on todellisuudessa asiakkaan palvelukokonaisuudesta vastuussa?
- Tulostavoite yhteistyölle oli, että 4 kk yhtäjaksoisesti tulottomana toimeentulotukea saavien nuorten määrä puolittuu.

- Kohderyhmänä alle 25-vuotiaat tulottomat nuoret
- Jokaisessa hyvinvointikeskuksessa ja nuorten ohjaamossa (Byström) on nimetyt nuorten sosiaalityön työntekijät → Kela tietää työntekijät, toiminta yhdessä, asiakasohjaus.

Yhteistyön malli nuorten palveluissa

- -Tiivis vastuuhenkilöverkosto
- Yhteinen asiakassuunnitelma
- Yhteiset asiakastapaamiset
- Skype työvälineenä
- Yhteiset tulostavoitteet

Esimerkki case

- 21- vuotias nuori, ei ammatillista koulutusta.
- Asiakkaan työnhaku ei ole voimassa.
- Asiakkaan toimeentulotuen perusosaa on alennettu usein ja toistuvasti.
- Asiakasta ei ole tavoitettu Kelasta eikä sosiaalitoimesta yli puoleen vuoteen eikä asiakas ole aktivoitunut hoitamaan tilannettaan.

Verkostot ja yhteistyötahot

- Kelasta on tehty useita sosiaalityön tarpeen ilmoituksia kunnan sosiaalihuoltoon.
- Asiakkaalle on avattu palvelutarpeen arvio kunnan sosiaalihuollossa 11 kertaa, asiakas jättänyt toistuvasti saapumatta varatuille ajoille.
- Asiakas ei toimittanut Kelaan tarvittavia selvityksiä toimeentulotuen käsittelemiseksi, eikä toimittanut Kelaan selvityksiä toimista, johon hän ryhtynyt toimeentulonsa turvaamiseksi.
- Asiakkaalle on varattu Kelan ja sosiaalihuollon yhteisaika kokonaistilanteen kartoittamiseksi, koska asiakkaan tilanteesta on noussut huoli sekä Kelassa että sosiaalihuollossa.

- Tiivis yhteydenpito asiakkaan tilanteesta Kelan ja sosiaalihuollon välillä koko prosessin ajan.

Seuranta ja asiakasvastuu

- Asiakkaan osallistuessa tapaamiselle on kartoitettu myös nuorille suunnatut kuntoutus mahdollisuudet ammatillisten suunnitelmien selkiyttämiseksi.
- Lisäksi asiakkaan sosiaalihuollon palvelujen tarvetta on arvioitu.
- Asiakkaalle on annettu tapaamisen jälkeen heti päätös kuntoutuksesta sekä perustoimeentulotuesta asiakkaan motivoimiseksi sekä toimeentulon turvaamiseksi.

- Tapaamiselle Kelassa on osallistunut Kelan työntekijä, sosiaaliohjaaja ja asiakas.
- Kuntoutuksen osalta ammatillisten suunnitelmien seuranta jatkuu Kelassa.

Onnistumisia

- Asiakas on osallistunut aktiivisesti Nuotti-valmennukseen sekä sosiaalihuollon tapaamisille.
- Asiakas on motivoitunut Nuotti-valmennuksen myötä suunnittelemaan tulevaisuuttaan koulutuksen ja työllistymisen osalta.
- Asiakas on ollut myös tapaamisen jälkeen tavoitettavissa puhelimitse, jolloin myös etuusasioita on saatu hoidettua sujuvammin.

- Asiakkaalle myönnettiin Kelasta Nuotti-valmennus ja kuntoutuksen ajalle kuntoutusraha turvaamaan toimeentuloa.
- Sosiaalihuollosta asiakkaalle myönnetty sosiaaliohjausta elämäntilanteen tukemiseksi.

18-24-vuotiaat perustoimeentulotuen saajat vuonna 2019: tulottoman tukijakson pituus

Maakunta	Kaikki Lkm	Saajat, joilla ei veronalaisia tuloja (yksikin tuloton kuukausi)		Pisin peräkkäisten tulottomien tukikuukausien määrä				
		Lkm	%-osuus	1-3 Lkm	4-6 Lkm	7-9 Lkm	10-12 Lkm	13- Lkm
		Koko maa	69 494	49 468	71,2	31 554	8 382	4 054
Ahvenanmaa	2	0	0,0	0	0	0	0	0
Etelä-Karjala	1 615	1 152	71,3	734	195	92	55	76
Etelä-Pohjanmaa	2 015	1 415	70,2	912	265	112	44	82
Etelä-Savo	1 722	1 171	68,0	732	204	105	56	74
Kainuu	783	477	60,9	341	74	28	12	22
Kanta-Häme	2 197	1 511	68,8	959	258	127	58	109
Keski-Pohjanmaa	638	386	60,5	279	54	22	22	9
Keski-Suomi	4 672	3 263	69,8	2 066	544	274	163	216
Kymenlaakso	2 369	1 681	71,0	1 034	269	156	87	135
Lappi	2 054	1 377	67,0	1 009	212	76	32	48
Pirkanmaa	7 575	5 271	69,6	3 376	882	419	222	372
Pohjanmaa	1 561	1 081	69,3	690	199	70	43	79
Pohjois-Karjala	2 455	1 610	65,6	1 103	242	131	47	87
Pohjois-Pohjanmaa	5 601	3 654	65,2	2 628	557	232	109	128
Pohjois-Savo	3 723	2 633	70,7	1 703	418	232	92	188
Päijät-Häme	3 399	2 472	72,7	1 484	447	222	116	203
Satakunta	2 391	1 595	66,7	1 006	265	130	75	119
Uusimaa	22 250	16 529	74,3	10 171	2 912	1 412	774	1 260
Varsinais-Suomi	5 537	3 868	69,9	2 464	673	328	155	248
Kuusikkokunnat								
Espoo	3 768	2 777	73,7	1 717	531	212	109	208
Helsinki	9 353	7 124	76,2	4 355	1 244	629	332	564
Oulu	3 841	2 494	64,9	1 768	378	172	83	93
Tampere	5 337	3 640	68,2	2 343	591	304	142	260
Turku	3 536	2 473	69,9	1 586	442	198	95	152
Vantaa	4 218	2 958	70,1	1 812	510	275	147	214

Yhteistyö ikäihmisten palveluissa

Mikrolaboratorio ikäihmisten palveluissa

Lääkeasiat

Kelan huoli-ilmoitukset

Monialaisen palvelun tarve – yhteiset asiakassuunnitelmat

Yhteistyömalli

Nimetty vastuuhenkilöverkosto

Skype-yhteydet (kotikäynnin yhteydessä voidaan esim. olla yhteydessä Kelaan)

Asiakkaan yhteinen kohtaamispaikka voidaan sopia sinne, mihin asiakas helpoiten saadaan paikalle.

Yhteistyötä säännöllisesti

- Pohjois-Suomen Kelan etuuspalveluiden ja Oulun kaupungin sosiaalityön asiantuntijat ja työnjohto on kokoontunut yhteisten aiheiden tiimoilta noin neljä kertaa vuodessa.
- Tarkasteltu tilastojen ja raporttien toimeentulotukiasiakkaiden tilannetta ja tehty tarkennuksia raportointiin ja tehty päätöksiä yhteistyöhön liittyen.
- Oulun kaupungin sosiaalijohtaja Arja Heikkinen kuului Kelan järjestämään ”Toimeentulotukiasiain neuvottelukuntaan”, nyt yhteistyöverkoston.
- Oulun kaupungin sosiaalityön ja toimeentulotuen asiantuntijoita on aktiivisesti osallistunut valtakunnan tason sosiaalityötä ja toimeentulotukea koskeviin yhteistyöfoorumeihin, joiden järjestäjinä ovat olleet Kela ja Kuntaliitto.
- **Moniammatillinen työllisyystyöryhmä** Oulun kaupungin johtajan asettama työryhmä, mm. Kelan, TE-toimiston, työllisyyspalveluiden ja sosiaalipalveluiden edustus.
- Työllisyyden ekosysteemin johtoryhmä

- Yhteistyön säännöllisyys →
- on tultu tutuiksi ja ymmärretään toistemme puhe

Hyvän yhteisen tekemisen edellytyksiä

Pitkä yhdessä tekemisen perinne

Monia yhteistyön foorumeita

Yhteiset tavoitteet ja mittarit

Vaikuttavuus

Tiedolla johtaminen

OULU

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

